

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Sada dekorovaných stínidel
SEVEN

2019

Josefína Bakalářová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta Designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor ilustrace a grafika
specializace Mediální a didaktická ilustrace

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Sada dekorovaných stínidel
SEVEN

Vedoucí práce: akademický malíř Renáta fučíková

Katedra výtvarného umění

Fakulta Designu a umění ladislava sutnara

Západočeská univerzita v plzni

2019

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, červenec 2019

.....

podpis autora

OBSAH

1. POPIS PŘÍPRAVY A TVROBY	5
a) úvod	5
b) volba a průzkum tématu	6
c) dokumentace procesu tvorby	7
d) technologická specifika	10
3. POPIS VÝSLEDNÉHO DÍLA A JEHO VYUŽITÍ	10
2. RESUMÉ	12
3. OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	13
1. původní návrhy stínidel	14
2. původní návrhy k ilustracím	14
3. zkoušky materiálu	15
4. sádrové formy a modely	16
5. stínidla připravená k výpalu	17
6. finální podoba stínidel	18
4. SEZNAM ZDROJŮ	22

1. POPIS PŘÍPRAVY A TVORBY

a) úvod

Už jako malé dítě jsem dobře věděla, že svojí životní cestu chci věnovat především výtvarné tvorbě. Když se mně někdo zeptal, čím chci být až vyrostu, bez váhání jsem odpověděla, že malířkou. Dnes už vím, že malířkou nikdy nebudu, ale právě tenhle dětský sen, stál na počátku cesty, která mne dovedla až sem. Při volbě střední školy ve mně dřímala touha po studiu keramiky, bohužel jsem v té době byla pod silným tlakem rodičů, kteří mne sice nechali jít uměleckou cestou, ale obor už mě svobodně zvolit nenechali. Další 4 roky jsem tedy musela věnovat studiu scénografie, které ze mě vysálo jakékoliv výtvarné touhy i ambice.

Naštěstí jsem se i přes znechucení, které mně celou dobu provázelo rozhodla jít i na vysokou školu, což bylo nejlepším rozhodnutím mého života. Při volbě oboru jsem znovu uvažovala o keramice, ale opět mi to bylo ze strany rodičů vymluveno, nebo spíše, jednoznačně smeteno ze stolu slovy: „Keramika je kroužek, ne vysoká škola“ Tak jsem své studium dále věnovala ilustraci. Nebyla bych to ale já, kdybych si nakonec nevydupala svojí cestičku tam, kam mne to táhlo už dlouhou dobu. A nakonec jsem rodičům vděčná, že mne v tom trošku pozdrželi, protože to je věc, která ve mne musela sama uzrát, než na ní přišel čas. V létě 2018 jsem absolvovala ArtCamp v keramickém ateliéru a hned první den jsem věděla, že je to obor, který mně neskutečně baví a naplňuje. Zamilovala jsem se do porcelánu, pro jeho čistotu, pro proces zpracování, možnosti, které nabízí, pro jeho nepoddajnost a fakt, že si dělá tak trochu co chce. A rozhodně jsem nechtěla, aby moje nově nabitě, i když minimální zkušenosti skončili jen páteční výstavou po skončení kurzu. Byl to pro mne důležitý zlom, za který jsem neskutečně vděčná, nejen panu Gabrielovi Vachovi, který mne tímto poznáním provedl a přijal mně na následující semestr do jeho ateliéru na interní stáž, ale i mé vedoucí, paní Renátě Fučíkové, která nejen že věděla, že v ilustraci trochu tápu, ale zároveň sdílela mé nadšení a podpořila mne ve směru, který pro mě byl,

je a jistě ještě dlouho bude velmi obohacující. Hlavně díky nim, jsem nyní mohla vytvořit práci, do které jsem skutečně dala obrovský kus sebe sama a zároveň mne posunula o krok vpřed.

I přesto jsou mé znalosti a zkušenosti s tímto materiálem samozřejmě stále minimální. Nejen porcelán, ale celkově keramika je totiž opravdu obsáhlý obor, kde se člověk může podle mého názoru neustále rozvíjet, experimentovat, a objevovat nové a nové možnosti, což mohu pozorovat u pokročilejších studentů.

Do budoucna je má volba jasná, ale zatím jsem stále studentkou ilustrace a mimo školní prostředí ještě vášnivou tatérkou. Proto je má práce založená hlavně na propojení těchto tří, pro mne velmi důležitých směrů. Tetování zde zmiňuji hlavně proto, že pro mne v mojí závěrečné práci bylo důležitou inspirací a také proto, že mi proces tetování do jisté míry připomíná práci s porcelánem. Lidská kůže ani porcelán vám totiž nikdy druhou šanci nedají a proto musíte svou práci provádět opravdu precizně, trpělivě a velmi zodpovědně. U porcelánu sice můžete začít znovu s novým výrobkem, ale není nic příjemného, když kvůli drobné chybě, která se může zdát velmi zanedbatelná, musíte celý několikahodinový proces opakovat. Porcelán vám zkrátka nikdy nedá nic zadarmo a to je možná věc která se mi na něm líbí ze všeho nejvíce. Není totiž většího nadšení než z pece vytáhnout povedený kus s vědomým, že ten zdlouhavý proces, který začíná u skic a návrhů, konečně přinesl své ovoce. V případě keramika hrníčky.

b) volba a průzkum tématu

Ilustraci na porcelán jsem si zvolila hlavně pro můj velký zájem o tento materiál. Dlouho sem přemýšlela jak toto téma zpracuji a specifikuji. Ze začátku jsem smozřejmě přemýšlela o dekorování nějakého čajového, nebo jídelního setu, ale chtěla jsem vytvořit něco opravdu originálního, jelikož v semestrálních a klauzurních úkolech člověk nikdy nemá tolik volnosti a musí se držet konkrétního zadání. Vzhledem k tomu že mým oborem je ilustrace a ne keramika, nejspíše by stačilo použít hotový set a navrhnout na něj dekor, ale já jsem chtěla vytvořit celou věc

samostatně. Něco co bude mít větší přesah, než jen pěkný obrázek na talířku. Zároveň jsem chtěla aby výsledný objekt byl větší a vytvořil tak plátno pro ilustraci.

Na porcelánu mne krom jiného velmi zaujala jedna z jeho vlastností, kterou je průsvitnost a proto bylo stínidlo jasnou volbou.

Mým hlavním cílem ale bylo vytvořit originální, osobitou autorskou práci, ve které propojím ilustraci s porcelánem a s tetováním – tedy porcelánovou sadu, která díky ilustracím bude fungovat jako celek, ale zároveň bude možné konkrétní kusy použít jednotlivě.

Název SEVEN, je volně inspirovaný božským stvořením světa. Motiv stvoření jsem zvolila, protože jsem v něm viděla velký potenciál aby splnil mé nároky na spojení všech prvků do jednotného celku. Ilustrace jednotlivých dní fungují i samostatně, ale dohromady vytvářejí příběh, který zná každý, i když třeba nevěří v boha. Když jsem si vzpoměla na jednu velmi známou frázi „Budiž světlo“ věděla jsem, že motiv stvoření je pro můj záměr nejlepším vhodným řešením, kterým se mi podaří propojit všechny pro mne důležité prvky a zároveň bude mít celá věc i zvláštní význam.

c) reflexe a dokumentace procesu tvorby

Začala jsem s návrhem samotného tvaru stínidla ve kterém jsem uplatnila hlavně jednoduchost, aby ilustrace měli možnost dobře vyniknout. U návrhu ilustrací mi bylo hlavním zdrojem inspirace tetování, konkrétně styl zvaný blackwork, dotwork a freehand. U motivu stvoření člověka jsem se nechala volně inspirovat Matisovým znázorněním figur. Tento styl ladí se stylizací ostatních ilustrací.

Blackwork je jeden z mnoha stylů tetování a je specifický užitím velkého množství černé barvy v plochách. Typickými pro tento směr jsou „inverzní“ tetování, kdy se linky netetují černě, ale naopak se vynechávají a tetují se pouze plochy kolem motivu. Samotný motiv tedy zůstane v barvě kůže, nebo se pro zvýraznění dotetuje bílou barvou. Často se tento postup používá pro opravdu velké plochy, nejčastěji

například celé ruce, nebo v některých případech celé tělo a tetování na něm pak funguje jako jedno ucelené tetování které reaguje na linie těla.

Freehand je označení pro tetování přímo na tělo. Obvykle se tetování předem navrhne a překreslí nebo vytiskne na speciální obtiskovací papír a pomocí obtiskovacího roztoku obtiskne na kůži. Pak už jen zbývá obtisk obtáhnout. U metody freehand, se obtisk nepoužívá. Tatér má buď připravený návrh předem, ale jen jako předlohu, nebo si motiv načrtne přímo na kůži. Někdy ale tatér tetuje i rovnou na kůži bez jakékoliv předlohy nebo návrhu předem. Takové tetování už vyžaduje trochu důvěry, ale často je mezi tatéry velmi oblíbené.

Dotwork je směr ve kterém se používá pouze tečkování, nebo tečkování v kombinaci s linkou.

Tyto tři směry jsou pro mou tetovací tvorbu důležité a proto jsem chtěla aby se nějakým způsobem lehce odráželi i v mé práci. Blackworku a dotworku jsem se přiblížila ilustracemi a freehandu stylem zpracování, kdy jsem ilustrace vyškrabávala přímo do stínidla bez předkreslení, jen podle volného návrhu. Věděla jsem, že bílá místa, tedy linky a tečky v ilustraci chci použít právě za účelem prosvícení materiálu. Zvolila jsem tedy způsob dvou barevných porcelánových vrstev na sobě, přičemž vrchní vrstva je černá a spodní bílá. Ilustrace jsou do vrchní černé vrstvy porcelánu ručně škrabané očkem v takzvaném koženém stavu a následně vytečkovávané dremelem – tudíž i způsob zpracování se lehce podobá tetování.

Než jsem ale zjistila jak přesně musím postupovat aby mi porcelán dovolil dosáhnout požadovaného výsledku, musela jsem nejdříve provést řadu zkoušek. Porcelán se vlévá do sádrových forem, které z porcelánové licí hmoty odsávají vlhkost a na okrajích formy se tvoří stěp. Tloušťka stěpu závisí na době, po kterou necháme hmotu ve formě, než jí opět vylijeme. Nejdříve jsem tedy černou porcelánovou hmotu vlévala do formy a po vylití jsem do stejné formy vlévala

klasickou bílou hmotu. Bohužel tento způsob nebyl vhodný, jelikož i když jsem černou hmotu vylila ihned po nalití, střeby z této hmoty byl moc tlustý a v koženém stavu se do něj škrabalo obtížně. Zkoušela jsem tedy do porcelánu škrabat v suchém stavu, což do teď považuji pro mě za nejpříjemnější metodu. Bohužel porcelán v tomto stavu praská stejně snadno, jako se do něj v tomto stavu škrabe. Zkoušela jsem ještě variantu rytí dremelem s diamantovou frézku pro přežahnutí. Tato metoda byla zdlouhavá a fyzicky náročná. Porcelán praskal sice výrazně méně, ale i tak byly ztráty vysoké. Nakonec jsem zjistila, že mohu černou hmotu do formy nananášet houbičkou, nebo štětcem, čímž se vytvoří jen tenká vrsta. Toto zjištění mi dovolilo vrátit se zpět k prvnímu způsobu a to vyrývat dekor do porcelánu v kožovitém stavu.

Když už jsem věděla jak s materiálem mohu pracovat, čekala mne práce v sádrovně, kde jsem si s pomocí sádrařského kruhu vytvořila sádrový model stínidla, podle připraveného návrhu. Musela jsem si zároveň vzhledem k velikosti stínidla vytvořit i modely pro sušící a pálicí pomůcku. Sušící pomůcka pomáhá porcelánu aby se smršťoval rovnoměrně během schnutí, a pálicí během výpalu a tvar se zbytečně nedeformoval. Dále jsem na všechny modely vytvořila sádrové formy. Na stínidlo a pálicí pomůcku jsem použila dvoudílné formy, na sušící pomůcku, která se odlévá ze sádry, stačila jednodílná forma. Pak už přišlo na řadu samotné lití a tvoření.

Velikost stínidla, které je před výpalem o 14% větší, přináší různá úskalí, která mohou být problém i pro zkušenějšího kermainka, natož pro začátečníky. Mezi největší problémy patří hlavně velikost a váha formy, se kterou se špatně manipuluje, zvláště když je v ní nalitá porcelánová hmota, ale i například při vyndávání výrobku z formy. Ze začátku jsem s tím měla velký problém a i přes to, že často byl poblíž někdo, kdo mi pomáhal při manipulaci s formou, byl pro mne problém vyndat nalitý tvar v pořádku z formy. Postupem času jsem se ale naučila zvládnout všechno sama a bez ohrožení stínidla. Mezi další problémy vyplývající hlavně z velikosti stínidla patří velká pravděpodobnost deformace, k čemuž nepřispívá ani relativně tenký střeby,

který je z mé strany vyžadován aby byla zajištěna dostatečná průsvitnost materiálu.

e) technologická specifika

Pro výrobu modelů a forem jsme použila sádrou rozmíchanou ve vlažné vodě.

Modely jsem vytvořila na sádrařském kruhu, podle připraveného návrhu.

Na připravené modely jsem vytvořila formy určené k vylévání sádrou nebo porcelánem. K lití jsem používala porcelánovou hmotu o složení 75% kaolin, 25% živec a 25% křemen. Před samotným litím, jsem do suché formy houbičkou nanášela v tenké vrstvě černou porcelánovou hmotu, kterou jsem vytvořila smícháním bílé porcelánové hmoty a 5 % černého barvítka K 88382.

Ihned po nanesení černé vrstvy jsem formu vylila bílou porcelánovou hmotou aby se obě vrstvy co nejlépe propojili a nechala po dobu šesti minut tvořit na okrajích formy střep. Po uplynutí času šesti minut jsem porcelánovou hmotu z formy vylila a nechala ve formě stuhnout do požadovaného, takzvaného koženého stavu, kdy byl pro mě porcelán zároveň dostatečně pevný i měkký a tím pádem nejvhodnější pro rytí ilustrací. Stínidlo po celou dobu muselo být umístěno na speciální sušící pomůcce, které jsem odlila do předem připravené sádrové formy, aby schnutí probíhalo rovnoměrně a tím se zamezilo zbytečné deformaci tvaru. V koženém stavu jsem pomocí modelovacího očka vyryla do stínidla základní linie a vytvořila otvor pro kabel. Po mírném uchnutí jsem pomocí dremelu s diamantovým kotoučkem dodělala tečkování. Následovalo lehké začištění tvaru a přežah materiálu. Přežah jsem prováděla v elektrické peci na 920°.

Přežahnuté stínidlo jsme ještě zabrousila v okolí spodních okrajů, neboť do této chvíle nebylo možné zvednout stínidlo z pomůcky kvůli vysokému riziku deformace či prasknutí. Následně jsem stínidla nechala vypálit v plynové peci v redukční atmosféře na 1370°

3. POPIS VÝSLEDNÉHO DÍLA A JEHO VYUŽITÍ

Sada seven obsahuje 7 kusů porcelánových stínidel s rytými ilustracemi inspirovanými stvořením světa.

Každé stínidlo reprezentuje jeden den stvoření světa, až na poslední, sedmé stínidlo s ilustrací hada. To má symbolizovat hřích, který je ukrytý všude kolem nás.

Stínidla jsou určena pro závěsné osvětlení a design komponentů není součástí práce.

Sadu lze použít jako ucelené vývarné dílo, nebo jednotlivé kusy samostatně jako dekoraci například v interiéru. Díky průsvitnosti vyrytých ilustrací vytváří osvětlení příjemnou atmosféru, zejména v šeru nebo ve tmě, ale samotné provedení zaujme i při denním světle. Zároveň celá sada znázorňuje mojí tvorbu, taková jaká je bez omezení v zadání, propojuje důležité části mého výtvarného života a nabízí člověku prostor k přemýšlení o příběhu, který na první pohled nemusí být patrný.

2. RESUMÉ

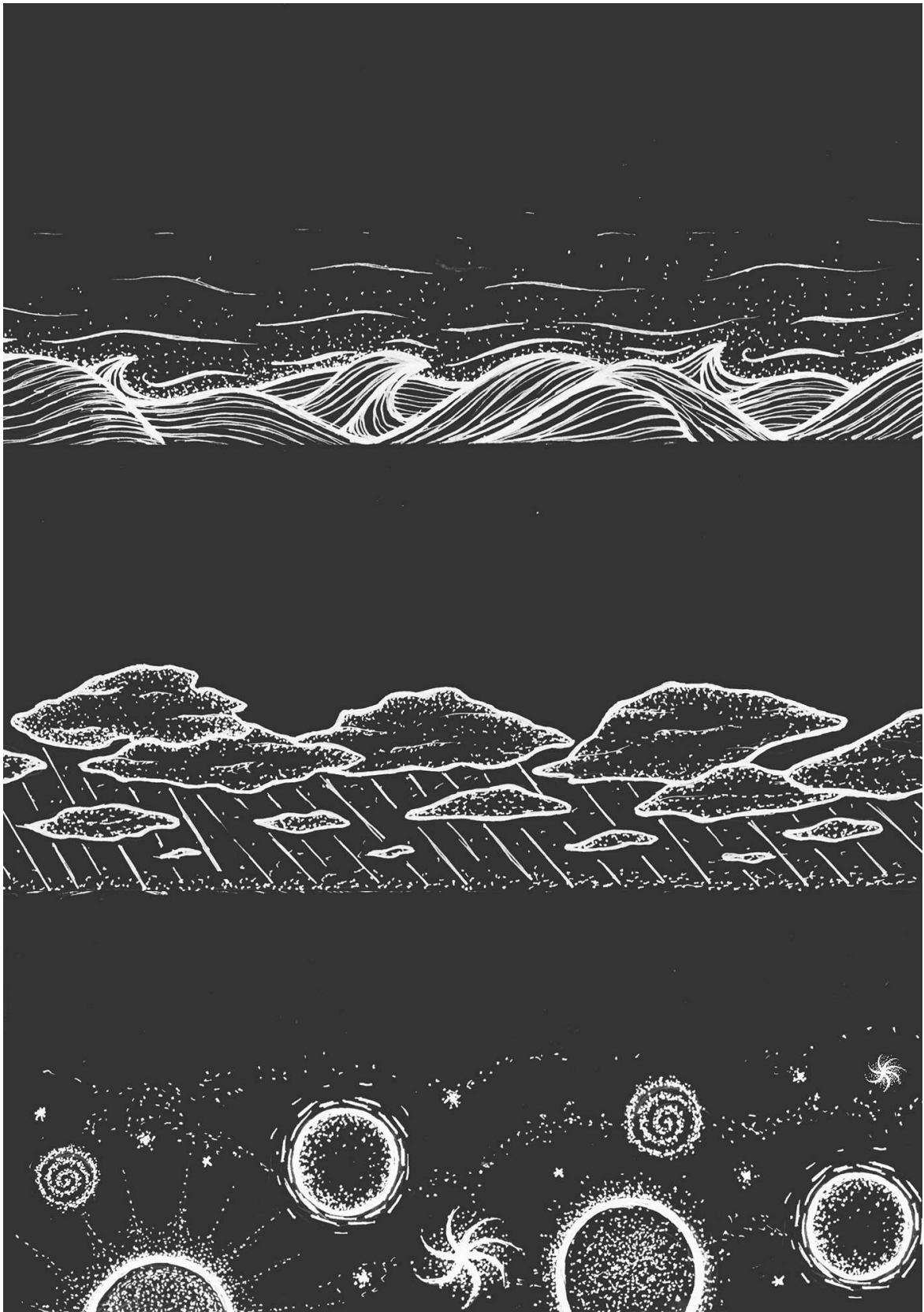
A Set of porcelain lampshades with illustrations, inspired by God's world creation. The set include seven black and white lampshades, engraved by hand. Each one has to represent one day of the Creation, except the last lampshade with a snake. The seventh one has to symbolize sin, which is hidden everywhere around us.

3. OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

1. původní návrhy stínidel

2. původní návrhy k ilustracím

3. zkoušky materiálu

4. sádrové formy a modely

5. stínidla připravená k výpalu

6. finální podoba stínidel

4. SEZNAM ZDROJŮ

1. CHLÁDEK, Jiří. Dekorace užitkového porcelání. 2., upravené a doplněné vydání
Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1984.
2. CHLÁDEK, Jiří a Jiří VÍT. Modelářství v oboru ozdobného a užitkového porcelánu.
Ilustroval Roman ŠIROKÝ. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1990.
3. HANKÝŘ, Vladimír a Jaroslav KUTZENDORFER. Technologie keramiky.
Praha. Silikátový svaz, 2008. ISBN 978-80-86851-48-1
4. Poznámky a poznatky ze studia Josefína Bakalářová